

Specijalne in običajne poštnice
Poština plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 121.

V Ljubljani, v soboto, 30. maja 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redakcija, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il bollettino No. 728

L'attacco dell'Asse nella Marmarica

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica:

Dal pomeriggio del 26 le forze italiane e tedesche hanno attaccato le formazioni nemiche antistanti sul fronte della Marmarica.

Dal mattino del 27 un'aspra battaglia in corso: essa si svolge favorevolmente per le truppe dell'Asse: numerosi prigionieri, ragguardevole il bottino. L'aviazione appoggia senza tregua con poderose formazioni l'azione terrestre: in duelli aerei sette velivoli sono stati distrutti dalla caccia tedesca.

Nella notte passata aeroplani britannici hanno lanciato bombe dirompenti nei dintorni di Catania: danni non rilevanti, nessuna vittima tra la popolazione civile.

Un apparecchio è stato abbattuto dalla difesa aerea.

Le nostre forze aeree continuano con ritmo sempre più intenso la loro attività. Nella notte sul 28 varie azioni di bombardamento nella zona di Tobruk, sono state condotte con evidenti risultati. Nelle azioni svolte su un tratto della via Balbia due velivoli nemici del tipo «Curtiss» sono stati abbattuti. Essi sono da aggiungere al numero delle perdite inflitte al nemico già segnalate. In una zona ad ovest di Tobruk, nostri velivoli hanno attaccato numerosi automezzi nemici molti dei quali sono stati distrutti dagli incendi subito prodotti. Altri, efficacemente colpiti, sono rimasti inchiodati al suolo.

Vojno poročilo št. 728

Začetek osnega napada v Marmariki

Uradno vojno poročilo št. 728 pravi:

Popoldne 26. maja so italijanske in nemške sile napadle nasprotno sovražnikove oddelke na bojišču v Marmarici.

Od jutra 27. maja poteka silovita bitka, ki se razvija ugodno za čete Osi. Mnogo je ujetnikov in znaten plen.

Letalstvo brez oddiha z mogočnimi oddelki podpira nastope na tleh. Nemški lovci so v letalskih spopadih zbili 7 letal.

Preteklo noč so angleška letala metala rušilne bombe v okolici Catanie. Škoda ni znatna in med civilnim prebivalstvom ni nič žrtev.

Protiletalska obramba je sestrelila eno letalo.

Naše letalske sile čedalje bolj živahno delujejo. V noči na 28. maj so večkrat bombardirale neprijateljske položaje na območju Balbia. V letalskih spopadih so bili sestreljeni dve sovražni letali vrste «Curtiss». Te je treba še prišteti k sovražnikovim izgubam, o katerih smo že poročali. Na nekem odseku zahodno od Tobruka so naša letala napadla številna sovražna motorna vozila, od katerih jih je bilo mnogo uničenih po požarih, ki so takoj izbruhnili. Druga pa so bila uspešno zadeta ter so ostala poškodovana na tleh.

Čiščenje bojišča južno od Harkova

Nemški napad na srednjem delu vzhodne fronte — Končne številke o zmagi pri Harkovu bodo objavljene prav v kratkem

Čiščenje bojišča južno od Harkova razkropljenih ostankov sil potolčenega sovražnika se nadaljuje.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so nemške čete napadle in po hudih bojih obkrožile več sovjetskih skupin.

Tudi na severnem odseku bojišča so nemške čete po krajevnih napadih osvojile novo ozemlje.

Ob kavkaški obali so bojna letala z bombami zadela sovjetski rušilec.

Ob obalah Ladoškega jezera so bojna in strmoglavka letala zadela velika sovjetska skladišča preskrbe in vlake ter zažgala tovarno ladjo.

V pristanišču pri Murmanskju je bila velika trgovska ladja poškodovana po bombah. Samo v letalskih spopadih nad karelijskim bojiščem je sovražnik večkrat izgubil 22 letal, med njimi več letal vrste «Hurricane». Iz skupine ladij, ki ga nemške letalske in pomorske sile zasledujejo in napadajo v skrajnih severnih vodah že več dni, kakor je bilo objavljeno v večeršnjem posebnem vojnem poročilu, je bilo od 25. do 27. maja potopljenih 14 ladij s skupno 96.000 tonami. Vrh tega pa sta bili potopljeni še dve drugi trgovski ladji, prav tako je bila 6000 tonska trgovska ladja, ki je bila že poprej poškodovana, znova napadena in potopljena, tako da je bilo vsega trgovskega blaga doslej uničeno za 114.000 ton.

V Cirenaiiki so nemške in italijanske čete 26. maja prešle v napad proti sovražnim postojankam. Zdaj je v teku huda bitka. Nemška ladja zaščitnica je ob libijski obali s topovskimi streli zadela angleško torpedovko ter jo potopila.

Nad nemškim zalivom so v pretekli noči prestregli nekaj sovražnih letal, ki so bila na motilnih poletih. Mornariško topništvo je eno od njih sestrelilo.

Berlin, 30. maja. s. Iz pristojnega vira poročajo, da bodo najkasneje jutri objavili zaključne številke izgub, ki so jih Sovjeti utrpeli južno od Harkova. A že zdaj se lahko reče, da je v poslednjih 24 urah številu ujetnikov, oklepnih voz ter zajetih in uničenih topov naraslo do kar največje mere. Medtem ko še danes moskovsko poročilo hlini nevednost o veliki obkoljevalni bitki južno od Harkova, poudarjajo v nemških krogih, da so še pred nekaj dnevi anglosaksonske agencije bitko označevale kot najstrašnejši boj v dosednji vojni. Že nekaj dni sme uradna boljševiška poročila ponavljajo, da »Timošenkovova vojska utrjuje svoje položaje.« Ta izjava ni samo grozno smešna, marveč tudi nesramna kot le kaj.

Moskva bi rada natvezla, da velike bitke sploh ni bilo. A ta spletkar se je močno zakasnila, zakaj resničnost in sovjetska molčečnost sta v Londonu in Washingtonu prinesli veliko poboto. Anglosaksonska javnost se vprašuje, kdo je zakrivil zmotni in prerani optimizem preteklega tedna. Reuter tolaži javno mnenje s trditvijo, da si Timošenko lahko dovoli, da izgubi bitko južno od Harkova, pa naj bi bil poraz še tako hud.

Odpravljanje kolhozov v zasedeni Rusiji

Berlin, 30. maja. s. Na področju Smolotviča, ki v upravnem pogledu spada pod okrožje Minska, so te dni odpravili zadnji kolhoz, ki je tam še obstajal ter zemljo razdelili med kmete. Od velike noči, kakor se je zvedelo s pristojnega mesta, do zdaj, je bilo v pokrajini okrog Minska odpravljenih 625 kolhozov od 631, kolikor jih je vsega skupaj bilo. Zemljo so razdelili med tamkajšnje kmete.

Resno stanje ranjenega nemškega državnega pokrovitelja na češkem

Berlin, 30. maja. s. Na pristojnem mestu so večerj povedali, da je zdravstveno stanje nemškega podpokrovitelja nad Češko in Moravsko, Heidericha, težko. Izjavili so potem tudi, da je bil poveljnik splošne vojaške policije, Daluge, poklican, da začasno prevzame vodstvo policije v češko-moravskem protektoratu.

Izjava o politični enotnosti japonskega naroda v sedanji vojni

Tokio, 30. maja. s. Objavljena je bila izjava japonskega ministrskega predsednika Toja, ki jo je dal ob koncu izrednega zasedanja japonske poslanske zbornice. V tej svoji izjavi predsednik vlade pravi, da je trdna povezanost japonskega naroda še enkrat razblinila nade anglo-ameriške klike, ki je že videla, kako se nastala ob priliki, ko se je zasedanje japonskega parlamenta začelo, neka nesporazumljenja ali politični razcep. Ministrski predsednik je potem izrazil svoje veselje nad ustanovitvijo novega narodnega političnega sveta, ki odgovarja vročim ljudskim željam, izraženim prostovoljno pri zadnjih splošnih volitvah, željam, da vidi narodno predstavništvo in vlado, kako tesno sodelujeta v skladu z vsemi narodnimi silami, ki teže h končni zmagi. Japonska je trdno odločena, zmagovito dokončati svoje poslanstvo v Veliki Vzhodni Aziji, kar je jasno pokazalo delo narodnega predstavništva bodisi glede na notranji ali pa tudi na zunanji položaj. Svojo izjavo je japonski ministrski predsednik končal z željo, da bi delo vlade doseglo v bodoče še večji razmah in uspeh.

Cilji in naloge sedanje italijanske zunanje politike

Rim, 30. maja. s. Senator Salata je večerj poročal o proračunu ministrstva za zunanje zadeve. Poudaril je neutrudljivo delavnost grofa Ciana pri vodstvu ministrstva in njegovih ustanov po navodilih Duceja, katera dobiva grof Ciano v vsakdanjih stikih s predsednikom vlade. Omenil je povečane posle ministrstva s posebnim ozirom na delo v zvezi s premirji, s pripravljanjem tvarine za bodoči mir ter s političnimi in civilnimi nalogami v zasedenih pokrajinah kakor v hrvaški državi in v Dalmaciji.

Nato je podal prikaz političnih dogodkov v preteklem letu. Vojna zoper Rusijo ter poseg Združenih držav in Japonske je sedanji spopad spremenila v tisto, kar je videl Duce že pred štirimi leti: da bo evropska vojna nujno postala vesoljna vojna v vseh prostorih ter totalitarna v neomejenem obsegu sredstev in pritrgovanj. Z razširjenjem spopada se je ojačilo sodelovanje med italijanskimi in nemškimi silami na vseh bojiščih. To sodelovanje je neposredno, toda znatno pomagalo japonskemu boju na Tihem morju. O tem so najvišji dokazi pogosta srečanja ter izrazi prijateljstva in neposrednega sodelovanja med Hitlerjem in Ducejem. V zadnjih Hitlerjevih govorih se kaže vedno večje naraščanje pripravnega prijateljstva in vzajemnosti z Ducejem ter vedno širše priznanje za italijansko sodelovanje v vojni. Enaka čustva navdihujejo tudi Duceja in Italijo.

Mussolinijeve besede italijanski vseučiliški mladini

»Vero v Italijo in v zmago mora mladina ohraniti nedotaknjeno, neomadeževano in nepodkupljivo«

Rim, 30. maja. s. Pri večeršnjih 18. obletnici ustanovitve fanšistovske vseučiliške milice, je Duce v vseučiliškem mestu imel naslednji nagovor:

»Prišel sem, tovariši vseučilišniki, da bi med vami in z vami praznoval vaš dan.

Od 29. maja 1948, ko so vseučiliški oddelki iz Toskane prvič stopili na bojišče zoper tujca, je preteklo 94 let, je preteklo stoletje.

Iz tistega boja, ki so ga neustrašeno vzdržali, izvira junaško izročilo italijanskih vseučilišč. Zaradi tega vseučilišniki zapuščajo učilnice in zgrabijo za puško ter so pripravljeni na žrtve, kadar pokliče domovina.

Sijajni izraz tega izročila je danes črna srajca rimskega legionarja.

Za nas, liktorske može, izročilo ni relikvijarij dogodkov ali bivših stvari, temveč je resnično in vsakdanje dejanje vere, vere v Italijo, vere v zmago, vere, ki jo morate vi v svojih srcih ohraniti nedotaknjeno, neomadeževano in nepodkupljivo.

Rim, 30. maja. s. Ob 18 letnici vseučiliške milice je načelnik glavnega stana milice poslal nadzorniku vseučiliške milice naslednjo brzojavko:

»Vseučiliški milici, ki praznuje 18. obletnico v sposobnem in resnem delu, da bi izprekipevala mladostjo po uradnih vseučiliških vzgojila častnike s skrbno pripravo in trdnimi fašistovskimi ter bojevnimi krepostmi, pošilja tovariška voščila legionarske milice.«

Rim, 30. maja. s. Vseučiliška milica je večerj slavila 18. obletnico svojega obstoja v navzočnosti Duceja. Večjeja priznanja in odlike bi ji Duce ne mogel izkazati. S svojo navzočnostjo je dal poudarka hrabrosti, zvestobi in odločnosti študirajoče mladine, ki je zmerom stala na straži dolžnosti takrat, kadar je Italija potrebovala njihovo delo. Duce je prispeval v univerzitetno mesto ob 9. Tam je bilo razvrščenih osem bataljonov vseučiliške mladine in dva bataljona vojske. Na slavnostnem odru so bili na eni strani častniki, na drugi pa ranjeni in pohabljeni. Pri sprejemu so bili tajniki stranke, prosvetni minister, minister za ljudsko omiko, podtajnik v vojnem in mornariškem ministrstvu, načelnik glavnega stana milice, guverner, prefekt, več poveljnikov, generalov, rektor in drugi. Duce je pregledal razvrščene oddelke, naker je poveljujoči general Galbiati ukazal pozdrav. Nato so bili izročeni spominski znaki za tiste vseučilišnike, ki so se žrtvovali v tej vojni. Vsaka vseučiliška legija je dobila svoj znak, ki nosi ime po enem izmed padlih vseučilišnikov. Potem je Duce pregledal tudi druge oddelke, medtem ko je godba igrala himni. Nato je Duce povzel besedo. Njegov govor je vzbudil viharno odobravanje in navdušenje. Potem je sledilo razdeljevanje vojaških odlikovanj. Imena odlikovanih je bral neki milicijski častnik. Duce je sam pripel odlikovanja na

prsa živim junakom. Izročil jih je tudi staršem odnosno sorodnikom tistih, ki so padli. Ko je bil ta obred končan, je bila parada razvrščenih oddelkov. V družbi Duceja je bil general Galbiati. V najlepšem redu so oddelki korakali mimo Duceja.

Sprejemi pri Duceju

Rim, 30. maja. s. Duce je sprejel generala Caracciola, poveljnika V. armade, in generala Rosija, poveljnika VI. armade, ki sta mu podala vojaško poročilo. General Rosi mu je vrh tega poklonil zanimivo knjigo o padski armadi.

Duce je sprejel v avdienci Subhasa Chandra Boseja, indijskega nacionalističnega prvaka, ter imel z njim dolg in prisrčen razgovor.

Vesti 30. maja

Hitler je v svojem glavnem stanu sprejel voditelja nacionalnega gibanja Subhasa Chandra Boseja, ki ga je spremljal nemški zunanji minister von Ribbentrop. Hitler se je z njim dalje časa razgovarjal. Prej pa se je Bose posvetoval s von Ribbentropom.

Iz Budimpešte poročajo, da se je finančni minister Thaon di Revel v spremstvu madžarskega finančnega ministra Remenyija Schnellerja odpravil v Panonhalmo. Potem ko je obiskal italijanski licej »Costanzo Ciano«, kjer so ga gojenci navdušeno sprejeli in zapeli državni himni. Thaon di Revel se je nato odpeljal spet v Balatonfured, od koder bo nadaljeval pot v Rim.

Med Romunijo in Bolgarijo vlada zdaj iskreno prijateljstvo. To se je prav posebno pokazalo v teh dneh v mestu Plevni. Iz hvaležnosti za romunsko pomoč v osvobodilni vojni l. 1877—78 je predstavništvo mesta Plevna poslalo romunskim oboroženim silam darila, ki naj se razdelijo med romunskimi vojak, ki se bojujejo na vzhodnem bojišču.

Japonske čete so v sredini filipinskega otoka Mindanao odkrile neznano, pa dobro urejeno letališče ameriške vojske. Letališče leži sredi pragozda.

Marokanski kalif je bil te dni na uradnem obisku v Madridu, večerj pa je iz Madrida odpotoval v Valencio in Barcelono.

Najdaljši podmorski železniški predor bodo odprli 13. junija med japonskima otokoma Hondu ter Simonoseki.

V pristanišču na francoskem otoku Martinique (v Srednji Ameriki) je priplula neka ameriška torpedovka hudo poškodovana. Ostala je dva dni v luki, da so izvedli glavna popravila. Ladjo je napadla neka osna podmornica.

Turška vlada uradno sporoča, da letos zaradi vojne mednarodnega velesejma v Smirni ne bo.

Bitka južno od Harkova je po sodbi raznih vojnih dopisnikov ena največjih uničevalnih bitk v sedanji vojni.

Argentinski predsednik Castillo je v sporočilu v zbornici izjavil, da je Argentina vestno izpolnila vse dolžnosti, prevzete na vseameriški konferenci v Rio de Janeiru. Dodal je še, da je skrb argentinske vlade, da se trajne koristi republike spravijo v sklad z mednarodnim položajem. Glede notranje politike pa je dejal, da je potrebno, da ostane še vedno v veljavi obdano stanje ter je povabil vse stranke k sodelovanju.

Uradno poročajo, da je Danska zaradi vojne izgubila l. 1940 54 ladij, leta 1941 51 ladij s 144.000 tonami. Dansko brodogradje je imelo ob koncu l. 1941 1986 ladij, in sicer 392 parnikov, 1591 motornih ladij in 5 jadric in skupno 1.100.000 tonami. Poleg tega pa je še mnogo ribiških ladij.

Sedanji italijanski odnosi s Francijo, ki niti v najmanjši meri ne načenjajo dobro znanih ciljev, katere si je Italija zastavila, ko je stopila v vojno. V novem balkanskem položaju je treba omeniti Hrvaško, ki se je dvignila do državne enotnosti, hkrati z italijanskimi priključitvami na vzhodnem bregu Adrije. Hrvaška Neodvisna Država je bila po naravnem pravu in po privoljenju Osi postavljena v italijanski življenjski prostor in se mora pokoravati višjim in trajnim razlogom, ki jih vsebuje rimske pogodbe z dne 18. maja 1941. Te pogodbe so bile sklenjene, da brezpogojno zagotovijo italijansko varnost na Adriji, politično in gospodarsko bodočnost Dalmacije, ki je temeljni pogoj za to varnost.

Italijanske koristi, kakor je povedal Duce leta 1939, na Adriji prevladujejo, nimajo pa težnje, da bi bile izključne z ozirom na Slovence. Te besede odgovarjajo politični zamisli beneške republike, ki ni prevalec na obrežju nikdar jemala svobode življenja in plovbe, je pa zaradi višjih koristi vseh vedno in vsem dajala čutili svojo politično premoč na tem morju. Brezpogojna varnost na Adriji je pogoj za sleherno svobodno sredozemsko in oceansko politiko. Zato pa je potrebno, da se Italija ne pusti hipnotizirati samo na Adrijo, temveč da si je v svesti varnosti na Adriji, glede česar Duce ne pozna popuščanja. Samo pod temi pogoji bo Adrija, odkritosrčno pomirjena, mogla ne več deliti, temveč družiti oba naroda.

Pravice so samo posledica izpolnitih dolžnosti in zato Italiji ne more oditi izpolnitev svetih pravic, za katere se bori in sprejema nase sleherno preskšnjo.

† Ivo Peršuh kot javni delavec

Pisec zgodovine današnjega časa bi nam upravičeno očital črno nehalnost, ako se ne bi ob smrti Iva Peršuha spomnili vsega ogromnega dela, ki ga je v zadnjih tridesetih letih izvršil ta neustrašeni in delavni borec za slovensko katoliško skupnost.

Že v gimnazijskih letih je skoro ves prosti čas posvečal dijaškim organizacijam. Zavzemal se je za širjenje misijonske misli med dijaštvom, pogosto ga vidimo kot predavatelja na sestankih dijaških kongregacij, pisal je za Bogoljub, Zlato dobo, Mentor in Zoro, srečamo ga med ustanovitlji Slovenske dijaške zveze ob pok. Jožetu Pibru.

Svetovna vojna ga je še pred maturo odtrgala od šolskih knjig in ga metala po raznih krajih bivše monarhije. Nekaj časa je bil v Slovenski Bistrici, doživel je Lebring in Codroipo, s fronte se je vrnil težko bolan v celjsko vojaško bolnišnico. Ob zlomu smo ga srečali na ljubljanskih ulicah kot pribojnika poveljnika narodne straže.

Vpisal se je na ljubljansko univerzo, sprva na filozofsko, pozneje na medicinsko fakulteto, pa njegovi prenemirni in nepočakano delovni duhi ni mogel odlašati s praktičnim delom. In dela je bilo tiste dni toliko na vseh področjih, zlasti na prostevnem! Pod predsedstvom pok. megr. Josipa Debeveca se je lotil težke naloge — reorganizacije Slovenske krščanske socialne zveze v današnje Prosvetno zvezo kot prvi tajnik po vojni. Uredil je tudi delovni program oživljenega Ljudskega odra in pomagal kot odriki vodja, režiser, pisatelj, prevajalec, igralec in še kot nalikar. Kolikokrat se je z veseljem spominjal te svoje mladostne igrivosti!

Ko je delo v Ljubljani bilo toliko urejeno, da so ga lahko prevzele druge roke, ga je srce vleklo v njegovo rodno Stajersko. Celje je postajalo takrat središče slovenske katoliške organizirane skupnosti — tja se je odločil. Zopet Prosvetna zveza, orlovski odsek, dramsko društvo, pevski zbor. Ker je bil izredno sposoben organizator, govornik, pevec, deklamator in igralec, spreten pri izvedbi vsake, še tako težke naloge, pri vsem pa izredno poštvovalen in neumorno delaven — je žel uspeha, da mu jih je ta in drugi čisto zavidal. V Celju je prešel v službo uprave in uredništva »Slovenca« in Vzajemne zavarovalnice, ki se ji je slednjič povsem posvetil in bil končno premeščen na njeno centralo v Ljubljano, kjer je prevzel uredništvo »Naše moči«, glasila zavarovalnice Vzajemne zavarovalnice, lista, ki ga je oblikovno in vsebinsko vzdrževal vedno na višini in ki je pomemben že zaradi svoje ogromne naklade.

Že ob prvem bivanju v Ljubljani in nato v Celju je Ivo Peršuh pokazal izredno sposobnost pri pripravi za velike organizacijske prireditve. Zlasti je bil spreten v načrtih za učinkovite zunanje nastope, ki so pod njegovim prirojenim vodilstvom vedno uspeli tako, da je veljalo kot prislovice, da prav vse gre ob takih prilikah v redu, kar vzame v roke Ivo Peršuh.

Kaj bi naštevali posamezna imena, ki nas spominjajo blestečih uspehov katoliških organizacij Maribor, St. Vid, Doberlaves, Celje in še mnogo drugih.

In potem smo doživeli tiste nepozabne svečanosti v Ljubljani, ki so vse kakor svetli mejniki v prelepi zgodovinski knjigi slovenske katoliške organizirane skupnosti: biserna maša nadškofa Antona Bonaventura, eharistični kongres, mladinski dnevi, Stična, Slovaška proslava v Mariboru in tik pred novo svetovno vojno mednarodni kongres Kristusa Kralja.

Povsod bo zgodovinar ugotovil med najvidnejšimi pripravilci teh prireditev Ivo Peršuh. Pa ni imel vedno istega referata, skoraj vsakikrat drugače, vedno pa enega najtežjega. Ob eharističnem kongresu je vodil vso propagando za prireditev in tako sijajno organiziral poročevalsko službo, da je bilo mogoče v knjigi, ki šteje nič manj kakor 708 strani velike oblike, vse opisati.

Ob zadnjem mednarodnem kongresu Kristusa Kralja je poleg nekaterih manjših nalog, kot na primer organizacije častnega sprejetja papeževemu delegatu kardinalu Hlondu, prevzel vodstvo igre o kraljestvu božjem. Stotisoč igralcev-gledalcev, zbori angelov, vernih, posvetnih, sedmero naglavnih grehov s svojimi pomagači, nova krščanska mladina, Antikrist, besednik božji Mihael — kdo se ne spominja te veličastne igre, edinstvene v igriški zgodovini, svojstvene po zamisli, pa vse pričakovanje presegajoče po uspehu: izvedba igre je bila delo Iva Peršuha. Treba je bilo vaj in skupen, poskusov in načrtov, predvajanja posamič, v skupinah, v celoti. Cesar nihče med nami ne bi

Umetnostna razstava Fr. Goršeta in Mihe Maleša

Umetnostna razstava Franceta Goršeta in Mihe Maleša bo odprta jutri, v nedeljo dne 31. maja. Razstava bo v Jakičevem paviljonu in bo trajala od 31. maja do 21. junija.

Na vsakih 50 vlogah bo izžrebana po ena umetnina, ki je na ogled v razstavnih prostorih. Zrebanje bo po končani razstavi in bodo izžrebane številne objavljene v dnevnem časopisu. — Vabimo k obilni udeležbi!

RDEČI KROG

ROMAN

»Ali bi poskusili, če vam bi bilo mogoče priklicati mr. Parra na telefon,« je dejal. »Njegovo telefonsko številko boste našli v telefonskem imeniku.«

Mr. Parr ni bil v svojem uradu, ko ga je Talija klicala po telefonu. Toda, ko ga je pol ure pozneje spet klicala, se ji je odzval in Talija ga je zvezala s sosedno Yaleovo sobo.

»Ali ste to vi, mr. Parr?«

Talija je slišala Yaleov glas skozi vrata, ki so ostala odprta. »Jaz sem namenjen na Beardmoreovo posvetilo ob reki, zato, da si ogledam kraj. Zdi se mi namreč, da se tam skriva Brabazon... Po kosilu nameravam tja, da, dobro. Ali boste tu ob pol treh?«

Talija je vestno poslušala in si stenografirala na pivnik vse, kar je slišala.

Parr se je oglasil točno ob pol treh. Talija je potakala toliko, da so zamrli njuni koraki, potem pa je vzela v roko brajzavni formular, ga naslovila na Johnson Mildred Street 25, City, ter napisala: »Derrick Yale je odšel v Beardmoreovo hišo ob reki z namenom, da jo preišče.«

Taliji pač ni bilo mogoče očitati, da ne izpolnjuje vestno svoje dolžnosti.

Hiša, ki je stala na majhnem pristaniškem pomolu, je bila prava slika zanikrnosti in zapuščenosti. Kamniti temelji pomola so že razpadli, ograja je bila napol podrti, dvorišče in vrt sta bila divje zarasena: vsakovrstna trava, plevel in grmičevje so bili skorj neprehodna ovira. Do tu sta prišla brez večjih težav. Odprta sta železna ograjna vrata na vzhodnem koncu pristanišča.

zmožel, je zmožel Ivo Peršuh. Ko je bilo vse odločeno, ko se je vse ujelo, je 14 dni pred izvedbo cenzura črtala skoraj polovico besedila, ki je tvorilo bistvo in vso vsebino igre. Vsak drug bi odložil breme naložene naloge — Ivo Peršuh ga ni. V dveh nočeh in enem vmesnem dnevu je s pisem igre zamislil novo besedilo, znova šel na delo, znova predelal vse zore in posamične vloge, pisal navodila dan in noč, vodil vajo — in z uspehom, ki nam je vsem še tako živo v spominu, ker nas je vse tako globoko pretreslo to igranje, ne,

Kapucinski red bo v Štepanji vasi zgradil svoj samostan

Skoraj eno leto je že, odkar so oo. kapucini prevzeli tod dušnopastirsko skrbstvo

Ljubljana, 30. maja.

Prijetno majsko popoldne me je zvalo iz tesnih, soparnih zidov iz mesta — v jugovzhodni del šentpeterske župnije, v prijazno Štepanjo vas, kamor Ljubljančani tako radi pohite ob nedeljah in praznikih, da se v tej soseski polni pristnega kmečkega okolja, naučijo čistejšega zraka in oživljajočega vonja pomladanskega vrtnega in sadnega cvetja in zelenja, ki daje ravno v tem času temu delu našega mesta tako vabljivo in očarljivo domače lice. Ob Gruberjevem prekopu se zbirajo ljubitelji gorklega sonca, v Ljubljani pa tekmujejo vneti plavalci tako, da nisi prav nič presenečen, ako zavpiješ z mostu in jih povprašaš po vodni toploti, če ti odgovori nekdo izmed njih: »Skoda je nog za glaženost! Prijetno se počutiš, ko stopaš po stezi mimo hiš, lepih vil z vrtovi, krasnimi gredicami tulipanov, mačic in še bolj razveseljivimi gredicami fižola, solate, krompirja in druge povrtnine. Prijeten lahen vetrič veje preko Golovec in skrbno negovane breskve, hruške in jablane na vrtovih Na Peči in Štepanjski cesti se lahko pribogiba, kakor bi izražale zahvalo skrbnim varhom in jim obljubljale sadove. Saj nisi v Ljubljani, na deželi si! Na njavih vidiš zagorele fante, ki kar brez sraje in v kratkih hlačkih pridno čistijo plevel, da bi krompir res lahko rasel in dobro obrodil. Na teh vrtovih ni plevela, mnogokje je krompir že ogrnjen, fižol že poganja lepe grmičke, trta se že ovija po hišnih brajdah, gospodinje pa redčijo na gredah goste solate, da bi zrastle hrustančaste, ki tako tekne, če je na njej le malo olja. Vse to tako blagodejno vpliva na meščana, vajenega mestnega hruška, nerovo in nemira, da si želiš ostati kar tu.

Obisk v serafinski sobi

Pred cerkvijo sv. Štefana, lepega baročnega poslopja z zgodovinskim božjim grobom, sem povprašal po varih tega tako vzorno urejenega svetišča, od koder so se pravkar vračale ženske, dekleta, možje in fantje od šmarnične pobožnosti, ki je tako lepo obiskana vsak večer. Ženica mi je pokazala skromno hišico sredi vasi, češ, tam so kapucini, katerim je škof poveril duhovno vodstvo tega predela našega mesta, da so v pomoč poštvovalnemu župniku prostrane šentpeterske župnije. Skoraj ne bi verjel, ko sem stopal proti nizki hiši z majhnimi okni, kjer prebivajo ti gospodje.

Rahlo sem potrkal na vrata. Postaven kapucin, brat lajik, me je prav ljubeznivo pozdravil, ko sem prestopil prag in bil v tem trenutku tudi v kuhinji. Z veseljem me je povabil v edino sobo, kjer živijo trije duhovniki in štirje bratje lajki. Res, soba v pravem serafinskem duhu ubožstva in ponižnosti. Oče superior me je prav ljubeznivo sprejel. Kar vesel je bil mojega obiska, opravičeval se je le, da ne more gostoljubneje sprejeti. Kmalu sva bila v živahnem razgovoru o prihodu kapucinov v Ljubljano, o njihovem delu v Štepanji vasi in o gradnji novega samostana v tem kraju.

»V Osljeku, kamor smo prišli slovenski kapucini, smo se odločili za Ljubljano. Provincial o. Mavrič me je poslal,« tako mi je pripovedoval superior o. Jakob Vučina, sv. Ljubljano, da bi našel v tej naši pokrajini vsaj en kotiček za kapucine, ki so imeli 5 samostanov. Takoj po prihodu sem hodil od kraja do kraja in iskal primerne cerkve in kraja, kjer bi se lahko naselili. Pot me je vodila tudi na Barje, ko pa sem videl veličastno cerkev sv. Mihaela, si niti misliti nisem upal, da bi prišel s to prošnjo pred prevzvišenega. Bil sem na Zalostni gori pri Presejru, pri sv. Trojici blizu Vrhnike, končno me je Bog pripeljal v Štepanjo vas, kjer je napravila name ljubka cerkev najugodnejši vtis. Takoj sem se odločil na škofa in šentpeterskega župnika Košmerlija za dovoljenje, da bi lahko bili duhovnikom v pomoč pri dušnem delu v tem delu prostrane šentpeterske župnije. Tu smo si z dovoljenjem ustvarili

sodoživljanje igre o kraljestvu božjem, ki bo zmagovalo temo in zraslo med nami v vsej svetlobi in sijajou...

Da, takšen je bil pokojni Ivo. Pri vsem pa srčno dober, plemenit, tovariški, da ga ni imel osebnega sovražnika razen v Satanu, ki ga je peklo njegovo delo za kraljestvo božje med nami. In Satan se je poslužil človeške zlobe in zaslepljenosti, da se je moralu zgoditi, kakor je Bog v svoji neprecenljivi in nedoumljivi Previdnosti dopustil.

Pogreb pokojnega Iva Peršuha bo danes popoldne ob petih iz kapelice sv. Andreja na Zalah na pokopališču k Sv. Križu.

skromen domek. Odstopila nam ga je gđ. Bezla Jerica. Tu se počutimo srečne in zadovoljne, ker lahko izvršujemo poslanstvo našega reda, dušno-pastirsko skrb naselji Štepanjo vasi, Dobrunj in Hrušice. Ljudje radi hodijo v to lepo cerkev, seveda morali bomo še marsikaj storiti, da bodo še rajši hodili.

Ko sem se patančnejše zanimal za njihovo delo, je uvidel, da sem radoveden iz posebnih razlogov. Utihih je, češ, potem boste pa dali v časopis, mi pa smo zadovoljni, če lahko tiho izvršujemo apostolsko delo, brez hrupa in hvale, kakor je to naša dolžnost. Na obisku je bil tudi štepanec. Ko je videl, da sem skoraj v zadregi, je rešil položaj in mi začel kar sam pripovedovati o delu poštvovalnih kapucinov.

»Veste, kar srečni smo, da so gospodje med nami. Sedaj imamo redno službo božjo, šmarnice, junija meseca bomo imeli vrtnice, imamo svoj pevski cerkveni zbor, o božiču smo dobili po prizadevanju o. superiorja nove jaslice, delo br. Justina, v postnem času smo obnovili pobožnost v zgodovinskem božjem grobu, ustanovili smo društvo križarjev in klaric, ki jih vodi o. Fidelis. V kratkem času je bilo v tem kraju posvečenih 36 družin Presvetemu Srcu Jezusovemu, sedaj imamo redne spovednike, redne službe božje, vsak petek pa je v bodoče v božjem grobu služba božja ob 7 zjutraj. Kakor se je nekaj brigal za cerkev in pokopališče znani cerkveni ključar Peter Bajda, tako se tudi sedanja ključarja zelo zanimata za obnovo te cerkve. To sta g. Jože Baš, mestni svetnik in Jože Trkov. Pomembno je, da se je v naši pristni kmečki vasi, ki spada k veliki Ljubljani, ohranil tudi lepi običaj, da je na praznik svetega Štefana darovanje z lesenimi konjčki. — Kapucini so hodili tudi na Hrušico, tako da so bili tudi tam ljudje preskrbljeni z nedeljsko službo božjo in s pobožnostjo prvega petka, katere se v tem kraju udeležuje lepo število ljudi.«

O gradnji novega samostana

Oče superior mi je nato z veseljem pripovedoval o vseh premaganih ovirah za gradnjo novega samostana tik cerkve sv. Štefana. Red je kupil blizu Ljubljanske parcele, da bi se tako preživljali sobratje. Ker so kapucini dobili dušno-pastirsko vodstvo v tem kraju, morajo imeti svojo redovno hišo. Obrnili so se na mestni gradbeni urad, ki je takoj ugotovil, da je po regulacijskem načrtu zemljišče okrog cerkve nezazidljivo, ker hočejo ohraniti cerkvi skladno domače okolje s sosesko kmečkega značaja, zlasti glede na zgodovinski božji grob. Izdelana je bila skica, lep osnutek za gradnjo samostana, ki bi bil sklenjen s cerkvenim presbiterijem. Ta arhitekturni načrt je bil odklonjen. Začeli so z devedesetnico v čast sv. Frančiška, da bi se vendar našla druga možnost. Napravili so nov načrt: samostan naj bi stal na južni strani cerkve kot samostojna hiša v skladu s okolico. Stavba bo enonadstropna s pročelnim balkonom. Ta načrt je že odobren in bodo oo. kapucini pričeli z gradnjo takoj, ko bodo imeli za to možnosti. Štepanci, Ljubljančani, kakor tudi drugi prijatelji kapucinskega reda bodo gotovo radi podprli to delo.

Kapucini sedaj urejujejo tudi pokopališče, mislijo pa tudi na zunanjo obnovo cerkve, ki trpi zaradi vlage.

Štepanci so veseli podviga duhovnega življenja v ljubljanski okolici in so hvaležni kapucinom in župnijskemu vodstvu, da jim je dalo tako vnete in poštvovalne ter skromne duhovne voditelje.

S češnje je padla. V Gorizijski pokrajini so češnje večinoma že dozorele. Tako je šla Bernarda Silič na svoj vrt, se povzpela na drevo in začela obirati češnje. Med obiranjem pa je zgubila ravnotežje. Padla je z višine treh metrov na tla, naravnost na glavo. Padee je bil usoden: pobita glava in zlomljena hrbtnica. Prepeljali so jo takoj v bolnišnico.

Akacije cveto v Ljubljani

Ljubljana, maja.

Med lepa okrasna drevesa, ki jih poznamo tudi v Ljubljani, saj so se pri nas že povsem udomačila, spadajo akacije. Ne nudijo eicer košate sence, kakor kostanji, toda drugače so bolj prijazna in — manj nadležna, vsaj zloglasnim ogrecem ne nudijo toliko zavetja v svojih koreninah, kakor divji kostanji. Akacije dosežejo tudi visoko starost in ako jih človek pusti, zrastejo včasih v mogočna drevesa, toda običajno jih skrbni vrtnarji in pristigovalci veje ne puste tako visoko, temveč jih dovolijo le do višine kakih treh metrov. V tej višini napravijo akacije krono ter tako služijo kot prav lepa okrasna drevesa. V Ljubljani najbolj znan nasad akacij je na živilskem trgu. Kadar ni trga, izgleda Vodnikov trg res kakor majhen, prijazen park, še lepši pa bo zdaj, ko bodo pred mearskimi tržnicami uredili zeleni pas z rušami, ki eo jih dobili pri oranju Muzejskega trga, deloma pa drugje v mestnih nasadih. Ta zeleni pas bo danes ali jutri že gotov.

Včasih je rastle lepo število akacij tudi na Taboru. Ko so pa zdali sedanje poslopje, so odstranili vse akacije. Tudi po nekaterih drevoredih ob cestah so pred leti zasadili akacije, ki so se po večini povsod lepo obnesle. Tako so akacije na Rešljivi cesti, deloma v Petrkovski (bivši Komenskega) ulici, v Gladalski ulici, v posameznih predekih na Gradu in v Tivoliju ter še drugod.

Akacija je hvaležno drevo, ki raste, ko je zasajeno, skoraj samo od sebe. Le če jo hočemo oblikovati, jo moramo vsako leto strčiti, kar opravlja v Ljubljani vsak pomlad mestna vrtnarija.

Pa še zaradi nekake drugega je akacija znamenita, namreč zaradi svojega cvetja. Akacija je pri nas edino znano drevo, ki spada v vrsto metuljenic, kakor fižol, grah, detelja ali stročnic, če jih imenujemo po obliki sadu. Cvetovi akacije se naberu v viseče grozde in vse drevo je polno teh lepih, belih in prijetno dišečih cvetlič, ki jih tudi žene rade trgajo in postavljajo v vaze v sobah. Akacija je tako medonosna rastlina in čebele imajo na njih obilo paze. To bomo videli zdaj tudi na živilskem trgu, ko bo ves nasad poln cvetne beline akacijevih cvetja in ko bodo čebele kar v množicah obletavale ta drevesa. Nekatere akacije na trgu so včasih tako bogate cvetja, da se kar zelenje listov kar skrjuje in zgleda drevo, kakor, da bi ga zapadel sneg, to pa konec maja oziroma v začetku junija. Po vsem trgu, — prav tako po vseh ulicah, kjer raste ta drevesa — pa se širi ugoden, dasi malce oster vonj.

Letos so pričele akacije cveteti nekoliko pozneje, pač kakor vse dolgo dreve, čemur je bila pač vzrok predolga zima. Zato pa bomo imeli te dni, oziroma jo že imamo, priliko, občudovati cvetoče akacije.

Novice iz Oržave

Nove cene brivskega mila. Sredi tega meseca so stopile v veljavo nove cene za brivsko milo. Milo, ki vsebuje od 28 do 32% masloč in se prodaja v kosih po 300 gramov, bo veljalo največ 32 lir kg. Brivska krema v tubah v teži 70 gramov bo veljala 6,50 lire kos. Za drugače zavoje pa velja določilo, da kilogram te kreme ne sme veljati več kakor 90 lir. Paličasto milo, ki vsebuje do 50% masloč in tehtajo posamezni kosi po 60 gr, se sme prodajati po 3 lire kos. Na vsakem kosu mila pa mora biti čitljivo natisnjeno ime izdelovalca, čista teža in prodajna cena.

Huda nesreča v Triesteju. Konec preteklega tedna je v Triesteju in okolici zadivila huda burja, naker se je vili tudi ploha. Piš veter je bil tako močan, da se ljudje skoraj niso upali po cestah hoditi. Pristaniška oblast, ki je vedela, da je več ribiških skupin na lovu na ribe, je poskrbela takoj nekaj posebnih ladij, da so odpule na morje iskat ribiče. Reševalci so vozarili križem krašem in šele popoldne so zagledali tri plavalčja trupla. Poneorečili so se ribiči Josip Dobrec, Ana Vidotto in Josip Schieranni. Ti trije so imeli svoj čoln, toda vihar jih je zalotil na odprtem morju in jim ga prevrnil.

General Messe v Padovi. Za časa svojega bivanja v domovini se je poveljnik italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, general Messe, ustavil tudi v Padovi in šel položiti venec na spomenik padlim za revolucijo. Pri tej priliki so se tam zbrali številni meščani, ki so generala pozdravljali. Zvezni tajnik je generala nagovoril in mu sporočil pozdrave črnih sraje in vsega prebivalstva. General Messe pa je odgovoril rekoč, da se njegovi vojaki na ruskem bojišču hrabro bore in da vestno varujejo jrožila italijanske vojske.

Zasačen trgovec, ki je predrago prodajal oblačila. Policijski organi v Goriziji so nenadoma preiskali trgovino bratov Pittassi. Pregledali so registre in poslovne knjige in si bili kmalu na jasnem, da so lastniki goljufali oblast, ker so skrivaj prodajali za visoke cene racionirano oblačilno blago, oblastem pa so javljali zmerom višje stanje zaloga. Na dan je prišlo, da so bratje Pittasso celo po 700% dražje prodajali blago, kakor pa bi ga smeli. Nedvomno je, da je njihov prestopok tako težak, da tudi kazen ne bo posebno mila.

XXII. poglavje.

Sel Rdečega kroga.

»Vi ste navaden norec in idiot, gospod. Temeljito sem se zmotil, ko sem mislil, da ste spreten detektiv, toda na žalost sem se prepričal, da ste navaden espee!«

Mr. Froyant je bil besen kakor že zlepa ne. Skrbno zravnani kupčki bankovcev, ki so ležali na njegovi pisalni mizi, so razlagali to njegovo veliko nejevoljo.

Pogled na veliko vsoto denarja ga je čisto omamljal, dejstvo, da se bo moral od tega denarja ločiti, ga je nepopisno žalostilo. In če so se njegove oči od časa do časa odmaknile od tega vabljivega namona, so se kakor začarane vnovič in vnovič vračale k njemu.

Derrick Yale pa je bil človek, ki se ni dal kar tako užaliti. »Morda sem,« je dejal, »toda svoje lastne posle moram opravljati na svoj način, mr. Froyant. In če se meni zdi, da me deklet lahko privede do Rdečega kroga — sem namreč prepričan o tem — potem je bom pač porabil.«

»Zapomnite si moje besede,« je dejal Froyant in s prsti zabijal detektivu pod nos, »isto deklet je v zvezi s tolopo. Prijatelj moj, vi boste nazadnje to odkrili, da je ona sel, ki bo prišel po denar!«

»V tem primeru bo brez dvoma aretirana,« mu je zagotovil Yale. »Verjemite mi, mr. Froyant, da nimam nobenega namena izgubiti izpred očej te bankovce. Toda če se jih bo Rdečemu krogu posrečilo dobiti, bom jaz za to odgovoren in ne vi. Moja skrb je, da rešim vaše življenje in da odvrnem maštevranje Rdečega kroga od vas in od samega sebe.«

»Čisto pravilno, čisto pravilno,« je dejal Froyant naglo. »To je pravilno gledanje na stvar, Yale. Vidim, da je niste tako neumni, kakor sem sprva mislil. Naj bo po vaše,« je dejal.

Froyant je pri teh besedah ljubeznivo božal na mizi ležeče bankovce. Zložil jih je v dolgo kuverto in jih z očitno nejevoljo izročil detektivu. Ta je sprejel zavojček in ga spustil v žep svojega suknjica.

Kdo je bil profesor Ehrlich?

»Veste, molitev je zelo praktična, zelo konkretna stvar. Človek mora čisto naivno zaupati v Boga in moliti za vsako največjo in najmanjšo stvar...«

Tako nam je venomer govoril gospod profesor Ehrlich. Tako nam je učil. Tako je delal. Zato smo mu verjeli in mu skušali slediti, čeprav smo pri tem strašno neboljerno capljali za njim.

On nas je učil moliti. V tem je bila zadnja skrivnost njegove vzgoje in voditeljstva. Sam je dnevno govoril z Bogom več kot šest polnih ur. Nam pa se je zdelo dovolj in preveč, če smo se polagoma morda privadili na dnevno sv. mašo in sv. obhajilo in le s strašno težavo smo na večer v izbi stojale ob klečečem vodniku molili sv. rožni venec, njegovo najljubšo molitev. Težko, težko smo mu sledili na poti toliko molitve. Toda, kdo bi ga bil mogel pustiti samega klečati v izbi... potegnil nas je v molitev, ne s poveljem, ne z moralnim pritiskom očeta in skrbnika, kar nam je v pravem pomenu besede bil, potegnil nas je z nevidnim magnetom svoje osebnosti svetlosti.

Cuden je bil ta moderni svetnik. Asket na celi črti svojega življenja, pripraven za najstrožji kontemplativni red. Pa ni šel ne v samostan, ni ostal zaprt v svoji posvečenosti, ni bežal pred nobenim vrtnem svetnega življenja v zatisej odmaknjene molitve.

Bil je asket in molilec sredi življenja

V vsa vprašanja zunanjega sveta, predvsem v vprašanja svojega iz dna njegove svetniške duše ljubljene naroda je posegel. Univerza, geopolitika, socialno skrbstvo, mladinska vzgoja, narodna obramba, tisk, mednarodna politika, karitas, folklor, moderna gibanja, gospodarska preuredba, organizacije, šport, mednarodni stiki, družabna ožja, govornišvo, petje itd. — ni ga bilo področja, ki ga ne bi prof. Ehrlich temeljito poznal in ob potrebi vanj posegel s svojim neizmernim znanjem, s za slovenskega človeka edinstvenimi osebnimi izkušnjami, pa z izredno intuicijo, ki je večkrat kazala znake božjega navdihnjenja; zato pa je bil v vseh vprašanjih s svojimi odgovori in predlogi tako daleč pred nami...

Toda vso to zvrhano razkošje svojega naravnega osebnostnega bogastva je trosil — kakor Mala Cvetka rože — za Boga, za Njegovo kraljestvo na slovenski zemlji.

Tudi najbolj profana, najbolj svetna reč je bila v njegovih svetih rokah posvečena.

Z molitvijo je začel, vodil in končal vsako sejo, vsak sestanek, vsak posvet, vsako intervencijo, vsak korak, ki ga je napravil. Nekoč smo ga spremljali na poti v negotovo, toda zelo odločno smer, ki naj bi se bila končala v krogu neznanja, a nadvse merodajnih tujih ljudi. Na hrbtu je nesel zločivni oltar, v roke je ovlil rožni venec in vso pot smo glasno drobili jagodo za jagodo te njegove najljubše molitve. Kar se je na začetku tega navičnega poizkusa nam zdelo izključeno, to smo na koncu te čudne poti — v polni meri dosegli. On pa se ni nič pohvalil, ampak je molčal.

Nikdar ni odložil duhovnika

Bil je med ministri in prvimi diplomati, na mirovnih konferencah, v vseh močutih kabinetih, na mednarodnih kongresih in posvetih — nikdar ni odložil svojih duhovniških znakov, ki so pri njem bili prav po kaplansko preprosti. »Nikdar nisem in nikoli ne bom nastopil drugače kakor kot duhovnik. Toda, kadar sem uspel, sem uspel prav kot duhovnik...«

»Kot duhovnik govorim z vami... Kot duhovnik dvigam svoj protest... Kot duhovnik vas rotim... Kot duhovnik hočem videti tega jetnika... Kot duhovnik vas prosim, storite nam to uslugo... Hočem, da zaupate na mojo duhovniško besedo, ne na formalnost mojih dokazov... Tako je vedno nastopal profesor Ehrlich pred močnimi tega sveta. Nikdar kot minister, poslanec, odlikovanec, pooblaščenec te stranke ali one organizacije. Vselej kot duhovnik, ki nikoli ni imel (razen svoje profesure) nobenih visokih naslovov, močnih pooblastil ali priporočil, ki je padel kot največji sin slovenske zemlje — brez slehernega odlikovanja katere koli zemeljske ustanove, brez častnega naslova, cerkvenega ali svetnega.

»Pravim vam, molite, nič ne dajte na svoje sposobnosti, ne zanašajte se na svojo mladost, ne

na podporo te ali one osebnosti. Zaupajte v božjo pomoč. Molitev je zelo praktična stvar...«

Zato je ta učenjak; ta poznavalec vseh življenjskih vprašanj; ta čudoviti govornik, ki je užgal tudi najbolj hladnokrvnega poslušalca; ta poliglot, ki je perfektno govoril vse glavne svetovne jezike in znal več drugih; ta čudodelnik, ki je našel čas, imel svet in odkril pomoč za vse reči in za vsakega človeka; ta pionir dijaške dobrotelosti; ta graditelj prvega modernega slovenskega akademskega doma; ta grafični dušni pastir; ta vsakodnevni vodnik slov. kat. dijaštva; ta zagovornik pravice — vsak dan nad šest ur premolil; kadar je le odkril kako podružnico ali kapelo, posvečeno svetniku dotičnega dne, je vzel s seboj kakaka akademika in tam maševal; kadar so mu prenapeti živci za hip hoteli odpovedati, se je neusmiljeno bical po vsem telesu; nosil je iz žice spleten bodičasti spokorni pas, spal po štiri ure, pa se te večkrat na trdih lehl.

»Pravim vam, molitev je zelo praktična stvar.«

Da, vsakomur ni dano umreti mučeniške smrti sredi najintimnejšega razgovora s svojim Bogom nekaj trenutkov po opravljeni sv. Daritvi.

Temu »molilec sredi življenja« je ta milost bila dana.

Ta čudoviti svetnik nas je učil moliti sredi življenja in boriti se sredi molitve.

Zato bosta ta molitev in ta boj njegove mladine, v katerih nas bo profesor Ehrlich odsejal vodil, stoječ ob samem Bogu.

Izprosila in priborila mu bosta odrešenje od strahot, ki so zahtevale od nas največjo spravno žrtve ki smo jo božji jezi mogli darovati —

profesorja Ehrlicha.

Žalne svečanosti za dr. Ehrlichom in V. Rojcem

Ljubljana, 30. maja.

Kar preveč je branja te dni o prof. Ehrlichu. Kako to?

Odgovor je lahek: profesor Ehrlich je imel mnogo prijateljev, ki se ga sedaj spominjajo, primajo za perjo in skušajo napisati kaj skromnega, kajli večina tega, kar se o prof. Ehrlichu danes piše, je skromna slika njegova. Nekoč bo prof. Ehrlich stal pred nami, ozaljšal z veličino velikih naših mož.

V črno zaviti dvorani Akademskega doma, mračni in žalostni, leži na mrtvaškem odru mož. Smrt mu obraza ni spušila. Kljub silnim ranam je izraz miren in dostojanstven, nezmagani od sil tega sveta.

»Ali ste poznali prof. Ehrlicha«, vpraša nekdo pred Domom sključeno ženo s cekarjem v roki. Prišla je menda ta žena z gradu, iz kake dvorišne kamre, morda iz predmestja. Prišla je, poslovi se je hotela. »Kako, da ga ne bi poznala, saj je mojemu sinu dobro napravil, ko ga je spravil v Rokodelski dom in zanj plačeval.« Stavek, ki si ga človek z veseljem in z lahkoto zapomni zaradi njegove preprostosti in velike globine.

Pred krsto so prihajale te dni tudi služkinje. Kdo se je brigal zanjo? Ali jim ne dajejo družine skromne sobice ob kopalnici 2X1,5 m? Velike sobe so rezervirane za klavir, za čajanke? In ko služkinja ostari, kdo se briga zanjo. Koliko je enakosti med tistimi, ki imajo in onimi ki niso imeli nikdar nič, razen svojih rok in poštenega srca? In profesor Ehrlich je videl v ta uboga srca, večno brez doma. Preskrbel je dom. Ko bi mogel, bi dal sežidati palače. Kdo mu je enak? In solze so rosile oči mnogih teh, katerim je bil zaščitnik, ko so mu prinesle pred krsto evetje in zelenje.

Truplo profesorja leži mrtvo v siju sveč med evetno gredo. To je pozdrav junija-rožnika naših poljan. Umelno je roka napravila to, česar v mrtvi naravi ne bo mogel več doživeti. Rožni evence med evetjem je pozdrav naših domov, spomin na minulo mladost. Kdor je je doživel v domači hiši, je nikdar ne pozabi. Saj je odsev večne luči, ki je svetila profesorju v življenju, da je hodil plemenito po strmi poti. Luč je vodila do mučeništva.

Tisoči ljudstva so prihajali s temi mislimi pred krsto v dvorano Akademskega doma, da so počastili zemsko ostanke žrtve in molili za pokoj duš. Pod skromno streho Akademskega doma, kamor sta pokojna tako rada prihajala, so prihajale še danes na vse zgodaj procesije pokojnikovih častilcev. Ob pol 9 so se zbrali v dvorani ob krstah člani Marijanske akademске kongregacije in imeli zadnji sestanek pri prof. Ehrlichu. Rožni venec je donel iz dvorane, kajti mladina se je s profesorjevo molitvijo poslavljala od svojega duhovnega voditelja in prijatelja-akademika iz te skromne hiše, kjer sta ležala dva dni med njo vsa njena.

Pred deveto uro se je zbrala pred Akademskim domom množica ljudstva, da spremi žrtvi v stolnico. Založno so odmevali zvonovi po ljubljanskih ulicah in dostojnemu sporedu se je v duhu pridružila številna srednješolska mladina in drugi, katere je dnevna dolžnost zadržala, da niso prišli na sprevod. Nepozabna je slika, kako so akademiki dvignili po blagoslovitvi krsto, da ju poneso na častnejše mesto, ki sta si ga pokojna zaslužila — v hišo božjo.

Blagoslovitvene obrede je opravil ob številni asistenci ljubljanske duhovščine generalni vikar preč. g. Ign. Nadrah. Ob 9 se je razvil izpred doma po Miklošičevi cesti velik sprevod: križ, dijaštvo, akademska mladina, duhovščina, krsti, Ma-

rijina akademska kongregacija, ostali akademiki in številno občinstvo. »Usmili se Gospod, usmili se, donele psalmistove besede po ulicah, kjer se je zbirala na pločnikih množica in z molkom počastila pokojnika, ko so ju nosili v stolnico, Cerkev je bila polna.

Sv. mašo zadušnico je opravil pri glavnem oltarju gen. vikar g. Nadrah, na stranskih oltarjih pa so v rdečih mašnih plaščih brali pokojnikovi sobratje sv. maše za pokoj mučeničkov prof. Ehrlicha in akad. Rojca.

Nove kolibe za branjeveke v mestnih tržnicah

Ljubljana, 30. maja.

Tisti, ki imajo opravka vsak dan na trgu ali pa vsaj od časa do časa in jih pot nanese tudi okrog novih mesarskih tržnic, so se spraševali, zakaj neki dva velika presledka v vrsti stojnic. Če tega niso zvedeli od svojih znancev ali če niso tega brali v časopisju, so dobili na to vprašanje že pred nekaj dnevi lahko odgovor.

V velikem presledku, katerega streha je podprta s stebri, so začeli postavljati lesene stojnice, dve na vsaki strani tega presledka. Tja naj bi se po končanih delih preselili še dve klobasariji, prodajalec dišav in branjarija, ki imajo dozdaj še vedno svoje barake tam v bližini zmajskega mosta.

Ko sem si ogledoval te nove lesene barake, ki so prav okusno izdelane in bodo nudile tudi vso varnost pred vetrom, ki piha v tem stavbnem presledku, sem si mislil, da bodo morali biti vsaj trije od njih, katerim so stojnice namenjene, zadovoljni. To naj bi bili klobasariji in prodajalec dišav. Ti pač ne potrebujejo kaj več prostora, kakor so jim ga odmerili. Eni kakor drugi ne rabijo za svoje obratovanje kaj več prostora, drugače pa je to za četrtega prizadete, t. j. branjeveke. Prostor, ki mu je namenjen, je prav tako velik kot oni dišavarja, vendar pa ima pri svojem obratovanju vse drugačne zahteve po prostoru. Nove lesene stojnice so izdelane v velikosti 222X165 cm. Kako naj pa branjeveke porablja ta prostor, si je težko razložiti. Ze v sedanjih baraki, ki je precej večja od novih stojnic, je bil bolj na temnem, kaj ne ki bi do šele v novem domovanju. Ali se mu ne bi dalo pomagati? En izhod bi bil ta, da bi se prednja stena vseh štirih stojnic umaknila vsaj do prvega prostega okroglega stebra. S tem bi bilo ustraženo tudi ostalim trem, ker bi imeli pač več prostora, zunanost pa ne bi pri tem nič izgubila. Stroški za to ne bi bili niti omembe vredni. Prav bi bilo, če bi mestna občina z razširitvijo teh stojnic takoj začela, še preden bi se prodajalec vselili v nove stojnice.

Ali naj bodo nekatere mestne ulice hlevi?

Dal časa me ni bilo že v rodni Ljubljani. Šel sem na tuje in se pred kratkim vrnil. Kako se je spremenilo mesto. Kako se je spremenila naša »bela« Ljubljana. Ali pa je še vedno bela?

Tako delo imam, da sem večidel na cestah. Povsodi me je dosti. Bili so fasti, ko so mečani res nekaj dali na čistoto in snažnost mesta. In po pravici so tedaj tuji dejali, da je mesto izredno snažno. No, kaj takega danes ne morejo reči. Skoraj vso krivdo, da mesto ni več tako snažno, pa imajo razni sladkosnedneži, ki puste povsod tam svojo dlako, kjer se valjajo. Če bi na primer prav do njihovih stanovanj prodajali po ulicah sladoled, pa bi jim lahko točno sledili, kje imajo svojo streho, saj bi za »seboj« puščali svojo »dlako« — bele škarnice. Človeka, ki ljubi red in snažnost, je skoraj sram, če pride takole od vročem popoldnevu po Franciškanski, Wolfovi ali Miklošičevi cesti. Nič ne pretiravamo, če rečemo, da je tako kot v kakšnem bolj urejenem hlevu.

natimi glavami. Iz palmovih koč pri Farolu, Tondu in Meisicu so domačini na barkah in čolnih privršli kar v rojih in jeli ribariti zeljate glave ter blagoslavljali sočno zeleno mano.

Če bi o vsem dogodku sodil, danes, dvomim, da bi bila kolera prišla na Filipine ravno po tej poti: vsekakor pa drži, da je precej zatem tam izbruhnila ena najstrašnejših kug novega časa.

V nekaj dnevih je bila bolnišnica San Juan de Dios natrpana z bolniki, tako da niso vedeli kaj početi s tistimi, ki so še venomer prihajali.

Notranji minister Worcester je izdal silno stroge ukrepe. Bil je mož sijajne kova, ki so ga Filipinci spoštovali: ljubili ga pa niso preveč, ker je imel odločen in oblasten značaj. In posrečilo se mu je, da je vsaj nekoliko zajel naraščajoče število obolenih. Ljudstvo pa je menilo, da ne gre za kolero, ker ni umiralo toliko ljudi kakor za časa Špancev, in mnogi španski ter domačinski zdravniki — ki so pod staro vlado predstavljali vplivnejši sloj — so bili ljubosumni zaradi oblasti zdravstvenega urada, da so obrekovali njegove ukrepe in ljudstvo ščuvali proti njemu.

Okrog Manile so napravili karantensko mejo, da se bolezen ne bi razširila na deželo. Toda Filipinci so kuhali jezo nad vsem tem, ker se jim je zdelo le neusmiljena vojaška diktatura; niso mogli razumeti, da je bilo vse to za njihov blagor in dogajalo se je, da so bolne osebe ponoči smuknile mimo straž ob meji ali podnevi prekracale njve in polja ter bolezen zanesle v notranjost dežele.

Obvestilo Preveda

Ker je bilo na dogone med tem tednom priredene skrajno malo živine, obveščamo občinstvo, da to soboto in nedeljo govejega mesa ne bo mogoče razdeljevati.

Ljubljana, 29. maja 1942-XX.

Ljubljana

Koledar

Danes, sobota, 30. maja: Kv. Ferd. Nedelja, 31. maja: Sv. Trojica.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 20 do ponedeljka ob 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Cesta 29. oktobra 7 — tel. 41-52.

Mobilstovske in šiviljske pomočnice vabimo na sestanke, ki se bo vršil v Pokrajinski delavski zbornici (Delavska zbornica) I. nadstropje, soba št. 5 in sicer v nedeljo, dne 31. maja 1942 ob 10 dopoldne. Na sestanku bomo poročali o sklenjeni kolektivni pogodbi za modistke in o pogajanjih za sklenitev kolektivne pogodbe za šivilje.

COMM. ALFONSO CAMAGNA

Casa fondata nel 1900	Ustanovljeno l. 1900
Commissioni, Espor-	Poverjenjstva - Izvoz-
tazioni - Rappresen-	ništva - Zastopstva -
tanze - Depositi - Tra-	Skladišča - Prevoz-
sporti - Assicurazioni	ništva - Zavarovanja
NAPOLI - Via Arce della Lana 18	

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 30. maja ob 17: »Romeo in Julija«. Prvič v letošnji sezoni. Red premierski.

Nedelja, 31. maja ob 14: »Konto X«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30: »Sola za žene«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Opera:

Sobota, 30. maja ob 17: »Prijatelj Fric«. Red A. Nedelja, 31. maja ob 15: »Boccaccio«. Opereta. Izv. Cene od 20 lir navzdol.

Nove slike

presv. Srca Jezusovega

v velikosti 47X68 cm boste lahko dobili že čez par dni.

Slike so izredno uspešno bakrotiskno delo in se lahko kosaajo z vsemi podobnimi tujimi izdelki. Ne odlikuje jih pa samo lepota in izdelava, pač pa tudi cena, saj bodo za čas obhajanja pobožnosti deveterih prvih petkov le po 20 k.r., kar je neverjetno nizka cena v primeri s tovrstnimi mnogokrat tudi slabšimi izdelki. Slike naj si kupi vsak ne samo oni, ki opravljajo pobožnost 9 prvih petkov, ampak tudi drugi, saj je slika lahko izredno lep okras vsakega stanovanja!

Slike lahko tudi naročite v naprej pri Odboru 9 prvih petkov, Miklošičeva c. 7 (Pr. zv.) ali pri Ljudski knjigarni — pred škofijo ali pri podružnični knjigarni, Miklošičeva 5 v Ljubljani oziroma v Novem mestu v Ljudski knjigarni (preje Kralje) drugod pa pri vseh župnih uradih.

Papirji, škarnice, prazni in umazani, leže vse vprek. Pravo smetišče. In kdo tako vestno urejuje to nesnago? Mladi gospodje in gospodine, seveda tudi starejši niso izvezli, ki se ob vročini sladkajo s sladoledom. Kupijo, stopijo s to sladkostjo na ulice. Postoje, dokler ne polizejo te zemeljske dobrote, potem pa seveda škarnice, ki je zdaj iz papirja, odvržejo na tla. Kaj jih briga, kaj bodo ljudje rekli, kaj jim je mar čisto meso. Od slastičarne, kjer prodajajo to drobot, pa na vse strani po ulicah in cestah je škarniceljkov, kolikor želite. Povsod je vse nastlano. Tudi konice vrtnih ograj so nekateri sladkosnedneži lepo »okrasili«. Drugi jih spet postavljajo na okna ali mečejo na vrtove, cvetlične grede in drugam.

Ali res ni v tej mladini nobenega čuta do čistote? Ali veš ne ljubi svojega legega mesta, da mu daje tako umazan pečat? V neki meri bi lahko tukaj tudi občina pomagala. Ali naj ne bi postavila ob tako prometnih slastičarnah potrebnega števila koškov, da bi imeli sladkosnedneži kam odmetavati te ostanke svojega sladkanja. Morda bi veljalo pripraviti do tega tudi tiste, ki jim sladoled prinaša lep zaslužek? Ljubljana naj kmalu postane res spet bela! — F. C.

CEDESI IMPIANTO FORZA

MOTRICE E LUCE

composto di DUE MOTORI DIESEL

HP 10/11 cad., Dinamo, Pullegie ecc.

Rivolgarsi:

FALEGNARMERIA GUZZOTTI - ALESSANDRIA - CRISTO

ODDAMO POGONSKO NA-

PRAVO Z RAZSVETLJAVO

sestoječo iz 2 DIESEL-MOTORJEV

po 10 in 11 KS, dinamo, jermenje itd.

Vprašajte pri:

FALEGNARMERIA GUZZOTTI - ALESSANDRIA - CRISTO

V. HEISER

Zdravnik gre križem svet

A nekaj se je vendarle dalo storiti za tiste, ki se jih bolezen še ni bila lotila. Zato sem najprej začel razmišljati o skrivnostni poti, po kateri je okužba vdrla v ta od sveta ločeni prostor. Na dolgem in praznem dvorišču sem našel vodnjak, ki je nudil pitne vode vsemu samostanu: kakor v tolikih podobnih primerih, je tudi tu kuga privrela iz tega vira, ki ga niso dovolj nadzorovali.

Potem ko sem grozeči smrtni vir razkužil in pojasnil preprosta pravila, po katerih se naj ravna, da se obvarujejo, sem se poslovlil in redovnice spet prepustil samoti, ki so si jo po svobodni volji izbrale. In kuge ni bilo več med njimi.

Dr. John Snow iz Londona je bil prvi, ki je že l. 1855 izrazil svojo slutnjo glede zveze med kolero in umazano vodo. Leto poprej je ob priliki kuge v Broad Streetu ugotovil, da so za kolero oboleni samo tisti, ki so pili vodo iz nekega vodnjaka; dognal pa je še, da se je voda okužila po odvodni cevi, ki je tekla iz stanovanjske hiše, kjer je bil nekdaj zbolel za kolero. Dr. Snow je sestavil poročilo o svojem odkritju, a to se je tedanjim založnikom zdelo tako nezanimivo, da ga ni moral dati najtiskati na svoje stroške. Vendar pa so Angleži

— in to je pač bilo kasno priznanje znanstveniku — iz strahu jeli skrbeti, da so uživali samo prav čisto vodo.

Potem ko je Robert Koch, ki se ga čisto spominjamo kot početnika bakteriološke vede, osamlil klici tura in je-tike, je leta 1884 odkril še povzročitelja kolere. Čeprav je ta strahoten škodljiv-vec, ima vendar mnogo sovražnikov. Kakor nežno orhidejo, ga je treba gojiti v posebnih okoliščinah, ki so zanj res prikladna: sončna svetloba ga uniči v eni uri; kisline ga zamorijo; suša mu vzame vso strupeno silo in skoraj vse bakterije ga z lahkoto premagajo. Če naj prospeva, mora kako preiti iz ene-ga človeškega črevesja v drugo. Navzlic vsem tem resnim oviram pa se povzro-čitelju kolere posreči seliti se iz kraja v kraj in tako je že večkrat prepotoval ves svet — brez voznega listka seveda. Kolera je bila ena najstrašnejših ših novih časov. V devetnajstem stoletju smo imeli celo širi splošne kuge ko-lere. Leta 1820 je kolera sedemkrat gro-zno žela med filipinskimi prebivalstvom. Ko je v Manili umiralo po tisoč ljudi na dan, ni bilo več dovolj prebivalcev, ki bi jih pokopavali. Pončič so bile ce-ste, ki so držale k pokopališčem, natr-pane, duhovniki pa, ki so vodili spo-korne procesije, so si s težavo utrli

pot med gnečo vozičkov, domačih filipinskih vozil, do vrha naloženih s trupli, v katere so bili vpreženi počasni domači volj »karabaosc«.

Filipinci so še živeli v nekaki sred-njeveški vdanosti spridu zla, ki so ga imeli za božjo jezo. Španske oblasti ni-so prav nič opravile proti tej morilski naležljivi bolezni, toda Amerikanci, ki so prišli za njimi, niso kazali volje, da se bodo zadovoljili kar s tako trpno vdanostjo. Saj so imeli vojaške čete, ki jih je bilo treba zavarovati, zato so gle-de kolere morali kaj ukreniti. 3. marca 1902 je načelnik karantenske službe v Manili izvedel, da je v Kantonu izbruhnila azijska »kolera. Pet dni zatem je prišla novica, da se je prav tako po-javila v Hongkongu, odkoder so stalno uvažali obilne količine sveže zelenjave. Da bi se zavarovali pred okužbo, so pristaniške oblasti v Manili takoj za-plenile vso povrtino: to je bil važen ukrep, ker je bilo znano, da so Kitajei imeli navado zelje škropiti z gnojnic; tako so ne samo skrbeli za boljšo rast, marveč so zelenjavo tudi zavarovali pred mrčesom. Če pa se je kolera pla-zila kje v soseski, je bilo čisto možno, da so se med nežnimi in nagubanimi zelenjavniimi listi vgnezdile mirijade pov-zročiteljev kolere.

Zaradi prepovedi so kmalu potem zavrnili ladjjo, ki je priplula iz Kanton-a z velikim tovorom zelja. To pa je ka-pitana tako razkačilo, da je dal vso ze-lenjavo pometati v morje. Precej je od-plul iz Manile, vsa pristaniška voda pa je bila čisto pokrita z valjučimi zelj-

natimi glavami. Iz palmovih koč pri Fa-rolu, Tondu in Meisicu so domačini na barkah in čolnih privršli kar v rojih in jeli ribariti zeljate glave ter blagoslavljali sočno zeleno mano.

Če bi o vsem dogodku sodil, danes, dvomim, da bi bila kolera prišla na Filipine ravno po tej poti: vsekakor pa drži, da je precej zatem tam izbruhnila ena najstrašnejših kug novega časa.

V nekaj dnevih je bila bolnišnica San Juan de Dios natrpana z bolniki, tako da niso vedeli kaj početi s tistimi, ki so še venomer prihajali.

Notranji minister Worcester je izdal silno stroge ukrepe. Bil je mož sijajne kova, ki so ga Filipinci spoštovali: ljubili ga pa niso preveč, ker je imel odločen in oblasten značaj. In posrečilo se mu je, da je vsaj nekoliko zajel naraščajoče število obolenih. Ljudstvo pa je menilo, da ne gre za kolero, ker ni umiralo toliko ljudi kakor za časa Špancev, in mnogi španski ter domačinski zdravniki — ki so pod staro vlado predstavljali vplivnejši sloj — so bili ljubosumni zaradi oblasti zdravstvenega urada, da so obrekovali njegove ukrepe in ljudstvo ščuvali proti njemu.

V nekaj tednih smo v boju zoper bo-lezen imeli sedem tisoč pomočnikov zdravstvenega urada; bili pa so novinci brez pravih izkušenj, tako da so v službi prav kdaj zagrešili kakšne neumnosti ali pa zlorabljali oblast.

Videz je bil, da je bilo glavno središče okužbe v okraju Farola: to je dolg in ozek zemeljski pas ob nabrežjih reke Pasig, poln blagovnih skladišč, ogromnih kupov premoga ter natrpana z neštetimi umazanimi palmovimi kočami. Worcester je ukazal, da je treba ves okraj izprazniti in zažgati. Ko so plani-niki švigali visoko pod nebo, so last-niki v prekipeljavici jezi in grozi gla-dali prasketajoči sij svojih hiš, ki so se druga za drugo sesedale z gorljivim hrupom. Kmalu se je razširila govorica, da so oblasti hotele pripraviti prostor za bodoča skladišča in bogate ameriške stanovanjske hiše. Potem so spet govorili, da so tuji zdravniki zastupili vse vodnjake, ker bi radi uničili filipinsko plemo. In mnogi so verjeli takim gla-sovom.

Res je sicer, da so Amerikanci, ki so hoteli zaječiti val bolezenskega oku-ženja, večkrat teptali osebnosti pravice: po vojaško obsejani možje so z nosili pri-hajali v naselja, precej neobzirno dvi-gali bolnike s slavnostjo ter jih odnašali, ne menec se za jok in tarnanje rodin-skih članov, ki jim ni šlo v glavo, zakaj ne smejo iti z njimi. In od desetih pri-me-rov se je zgodilo devetkrat, da ga niso spet videli prej, preden niso pre-jeli suho sporečilo, naj pridejo v bol-nišnico po mrliča.

Andrejčkov
Jože:

Zalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

652.

... Iz njihovega govorjenja sem videl, da so me z zlaganimi obljubami speljali na led. Ko sem začel razgrajati, so me tolažili, da bomo v Aziji vsi zabogатели. Preden smo prišli v Azijo, je veliko zapeljanih popotnikov pomrlo od hudega. Ko smo se ustavili neke ob azijski obali, smo jo z veseljem pozdravljali. Toda namesto zlatih gora smo dobili pusto deželo ... »

653.

... Zbrali smo se ob bregu Beludžistana. Ker tam ni bilo nič zakladov, so nam naši zvodniki rekli, da moramo dalje v notranjost ponje. Napolnjeni smo lezli po goščavah. Neko noč smo počivali v pragozdu in kurili. Zdalci nas napade množica mož, oboroženih s kopji in loki. Nekaj naših so pomorili, kar nas je pa ostalo, so nas odgnali s sabo ... »

654.

... Jaz in neki Italijan sva prišla v suženjstvo k poglavarju, največjemu roparju v deželi. Ko sem mu obljubil, da ne bom ušel, me je porabil za razne posle in dela. Tako sem živel leta in čakal prilike za beg, pa je ni bilo. Pred nekaj dnevi sem pa prenašal po vrtu okoli starega stolpa žito in prepeval slovensko pesem, kar se mi nekdo oglasi z isto pesmijo v domačem jeziku ... »

Duhovit in od sile praktičen predlog, kako naj se namesto sedanjih številnih nakaznic uvede

ena sama nakaznica za vse racionirane stvari

Prihranilo bi se mnogo časa in sitnosti, ki jih imata zdaj kupec in prodajalec

Glavni ravnatelj za avtarhijo in trgovino je te dni prejel zanimivo pismo, v katerem mu nekdo priporoča duhovit in od sile praktičen predlog, po katerem naj se v bodoče na dosti boljši način reši vprašanje živiliških in drugih nakaznic za racionirane stvari, in sicer na ta način, da se odpravi dosedanje živilske, oblačilne in druge nakaznice, namesto njih pa naj se uvede ena sama za vse racionirane predmete. Pismo, ki ga je podpisal neki Libario Dia s pripombo, da je skoraj nepisemen, se glasi nekako takole:

Prosim vas, gospod ravnatelj za avtarhijo in trgovino, da to moje pismo z vso pozornostjo pretehtate. Kakor vsi vemo, je med italijanskim ljudstvom na tisoče in tisoče nakaznic. Toliko jih je, da bi, zlasti po tistih družinah, ki imajo mnogo članov, lahko peči kurili z njimi. Kaj rado se zgođa, da se kakšna nakaznica izgubi in se ti, na čigar ime se glasi, mora za vso dobo, kotikar je bila veljavna, odpovedati temu ali onemu živilu ali drugemu potrebščini, kar je za človeka, ki je odvisen samo od tega, kar dobi na nakaznice, precej neprijetno. Da se kakšna nakaznica izgubi, zlasti pri številno članskih družinah, res ni čudno, saj jih je toliko vrst: za kruh, testenine, olje, sladkor, sočivje, za obleko in še morda kakšne druge, h katerim je treba pritišeti še stare nakaznice, s katerimi je mogoče dobiti kakšno blago — skratka, v takni družini je vse polno nakaznic, ki ustvarjajo pravcato zmešnjavo, zlasti pa še za tiste, ki ne znajo brati. Po petdesetkrat gredo včasih ljudje čisto po nepotrebnem s svojega doma k trgovcu, kjer dobivajo blago, pri čemer zapravijo mnogo časa.

Zato bi bilo pametno uvesti eno samo nakaznico za vse racionirane predmete, oziroma knjižico z vsemi dosedanjimi nakaznicami. Bila naj bi ta knjižica nakaznic takšne velikosti, da bi jo ljudje lahko nosili s seboj v žepu, urejena pa naj bi bila takole:

Na prvih straneh naj bi bilo 365 točk za celoletno dobavo kruha (vsak dan po ena točka), na naslednjih straneh pa 24 točk za nakup testenin (za vsakega pol meseca ena točka), dalje 12 točk za olje (mesecni nakup), na četrti strani 12 točk za milo, na peti 12 točk za sočivje, na šesti 12 točk za sir. Sledile naj bi v tisti skupni nabavni knjižici točke za premog, petrolej itd., itd., na zadnji strani pa naj bi bilo 120 točk za oblačilne predmete. Z odpravo dosedanjih, za vsako stvar posebnih nakaznic, bi se prihranilo mnogo časa in mnogo sitnosti ki jih nima samo stranka kot kupovalec, pač

pa tudi trgovec, ki racionirane stvari prodaja.

Ena sama nakaznica, oziroma ena sama nabavna knjižica za vse racionirane stvari bi morala biti seveda trpežna, v platnice vezana, kajti veljala bi za dobo enega leta. Da bi bila stvar še bolj enostavna, naj bi se takšna skupna nabavna knjižica glasila na celo družino. To bi bilo posebno lahko izvedljivo v mirni dobi, za sedanji vojni čas pa bi morda bolj ustrezalo, če bi bila takšna nabavna

knjižica osebna, to se pravi, da bi vsaka oseba imela svojo. Dobavna knjižica naj bi bila opremljena tudi s sliko tistega, za čigar ime bi bila izstavljena. Tako naj bi bila obenem tudi nekaka osebna legitimacija, oziroma njen duplikat, ki bi ga vsak nosil vedno s seboj.

Skratka, treba bi bilo, odpraviti dosedanje nakaznice, ki jih je na tisoče in tisoče in ob katerih se mora človek zmešati. Državo tudi zelo mnogo stanejo. Nova skupna nabavna knjižica za vse racionirane stvari, ki vam jo predlagam v dober premislek in o kateri želim, da bi bila čimprej uvedena, pa bo dosti manj stala, ker jo bo treba obnavljati le vsako leto enkrat, na drugi strani pa bo tudi dokaj preprostejša in bo povzročala dosti manj preglavic in zmešnjave.

V upanju, da boste to moje pismo upoštevali v dobrobit našega naroda, beležim z odličnim spoštovanjem

Libario Dia, (skoraj nepisemen). (Ultimo Notizie.)

Bolnišnice z zdravstveno šolo za bolnike

V bodočih nemških bolnišnicah bolnikov ne bodo samo zdravili, pač pa jih tudi učili, kako naj žive, da ne bodo več zboleli

Po odredbi načelnika nemškega zdravstva dr. Contija je bil ustanovljen pri osrednjem zdravstvenem uradu narodno socialistične stranke poseben posvetovalni odbor, ki ima nalogo, podrobno proučiti vprašanje, kakšne naj bodo bolnišnice, ki jih bodo v bodoče gradili v Nemčiji. Odbor naj določi glavna načela, ki se jih bodo morali graditelji bodočih bolnišnic in zdravilišč držati, da bi takšne človekoljubne ustanove čimbolj odgovarjale svoji plemeniti nalogi. Nekatera takšna načela so zdaj tudi že znana.

Pravijo, da bodo bodoče nemške bolnišnice do skrajnosti izrabile blagodejni vpliv in zdravilno moč svežega zraka, luči, sonca in vode. To so štiri poglavitne stvari, ki jih zlasti po bolnišnicah in zdraviliščih nikakor ne sme manjkati. Nove bolnišnice, bo zato treba graditi na primernih krajih, kjer bo zraka, sonca in vode dovolj, poleg tega pa naj bi bila vsaka bolnišnica zgrajena v taknem slogu, da bo čimbolj odgovarjala okolici, Naloga bolnišnic naj tudi ne bi bila samo, skrbeti za to, da se bolniki, ki so se vanjo zatekli po pomoč, res telesno pozdravijo, pač pa posvetiti vso skrb tudi poučevanju bolnikov v tem, kako naj v bodoče žive, da bodo ostali zdravi. Pozdraviti jih je treba temeljito ne samo telesno, pač pa tudi duševno. Bodoče bolnišnice bodo zato morale imeti tudi knjižnice, dvorane za sestanke itd. Poskrbljeno bo moralo biti v vsakem oziru tudi za zabavo in razvedrilno. To bodo za bolnike nekakšni dobrodošli »odmori«, v katerih se bodo lahko posvetili umetnosti in reševanju raznih drugih kulturnih vprašanj.

Sedanji in bodoči pomen zlata

»Zlato utegne v bodoče imeti še vedno nekaj pomena, a vodilne vloge v gospodarstvu nič več«

O zlato, ki naj po končani vojni v prenovljeni Evropi izgubi vso veljavo kot podlaga denarju — podlaga denarja v bodoči Evropi bo po zamislih osmih gospodarskih strokovnjakov delo in ne več zlato — je izšel v »La Stampa« zanimiv članek, v katerem stoji:

Južnoafriška vlada je sklenila omejiti proizvodnjo zlatih rudnikov, to pa zaradi tega, ker v

knjižica osebna, to se pravi, da bi vsaka oseba imela svojo. Dobavna knjižica naj bi bila opremljena tudi s sliko tistega, za čigar ime bi bila izstavljena. Tako naj bi bila obenem tudi nekaka osebna legitimacija, oziroma njen duplikat, ki bi ga vsak nosil vedno s seboj.

Skratka, treba bi bilo, odpraviti dosedanje nakaznice, ki jih je na tisoče in tisoče in ob katerih se mora človek zmešati. Državo tudi zelo mnogo stanejo. Nova skupna nabavna knjižica za vse racionirane stvari, ki vam jo predlagam v dober premislek in o kateri želim, da bi bila čimprej uvedena, pa bo dosti manj stala, ker jo bo treba obnavljati le vsako leto enkrat, na drugi strani pa bo tudi dokaj preprostejša in bo povzročala dosti manj preglavic in zmešnjave.

V upanju, da boste to moje pismo upoštevali v dobrobit našega naroda, beležim z odličnim spoštovanjem

Libario Dia, (skoraj nepisemen). (Ultimo Notizie.)

nišnice, bo zato treba graditi na primernih krajih, kjer bo zraka, sonca in vode dovolj, poleg tega pa naj bi bila vsaka bolnišnica zgrajena v taknem slogu, da bo čimbolj odgovarjala okolici, Naloga bolnišnic naj tudi ne bi bila samo, skrbeti za to, da se bolniki, ki so se vanjo zatekli po pomoč, res telesno pozdravijo, pač pa posvetiti vso skrb tudi poučevanju bolnikov v tem, kako naj v bodoče žive, da bodo ostali zdravi. Pozdraviti jih je treba temeljito ne samo telesno, pač pa tudi duševno. Bodoče bolnišnice bodo zato morale imeti tudi knjižnice, dvorane za sestanke itd. Poskrbljeno bo moralo biti v vsakem oziru tudi za zabavo in razvedrilno. To bodo za bolnike nekakšni dobrodošli »odmori«, v katerih se bodo lahko posvetili umetnosti in reševanju raznih drugih kulturnih vprašanj.

vojnem času ta kovina ni več tako koristna. Boljše bo — tako se glasi neka izjava južnoafriške vlade — če povečamo proizvodnjo bakra in vinca. Tisti dan, preden so začele veljati nove zakonske odredbe, pa je vlada sklenila, da jih odloži za poznejši čas in sicer »z namenom, da zavaruje koristi 350.000 delavcev, ki so zaposleni v tej panogi industrije.« V resnici se je pretorijska vlada

vdala pritisku od zgoraj, to se pravi, iz Londona in iz Washingtona.

Britanski imperij nakoplje vsako leto 57 odstotkov vsega zlata na svetu (30 % v Južnoafriški zvezi), Združene države 14 %, Rusija 14 %, Japonska 4 %, Kolumbija 1,47 %, Belgija pa 1,2 %. Združene države imajo zlata za 23 milijard dolarjev, t. j. 90 % zlata (v palicah), kar so ga nakopali v petih stoletjih.

Zakaj Združene države in Anglija tako zagovarjata zlato kot podlago denarja? Zato, ker ga ima, kakor kažejo številke, skoraj vsega, vidnega in nevidnega, na svetu. Leta 1937. je znašala proizvodnja zlata (pri tem ni računana Sovjetska zveza) milijon kilogramov. Od vsega tega zlata so ga porabili v razne industrijske namene komaj 61.000 kilogramov. Če zlato ne bi bilo več podlaga oziroma merilo za vrednost denarja, Amerikanci in Angleži ne bi izgubili samo ogromnega bogastva, pač pa bi se s tem podrl tudi stebel, na katerem stoni njihova svetovna moč.

In kakšna bo bodočnost zlata? Možno je, da bo ta kovina tudi še v bodoče imela nek pomen pri trgovski izmenjavi blaga med posameznimi celinami, toda nič več ne bo imela vodilne vloge v gospodarstvu posameznih narodov.

Vlaki na metan

Prvi poskusi, ki mnogo obetajo

V Rovigu so pred kratkim odprli centralo za razdeljevanje metana, ki ga bodo odslej uporabljali tudi za pogon litorin, t. j. električnih vlakov na naslednjih progah: Rovigo-Adria-Chicoggia; Rovigo-Legnago-Verona; Adria-Ariano-Polesine; Adria-Caverzere-Pieve di Sacco-Benetke. Lokomotive, ki vozijo zdaj na teh progah, ženejo motorji, ki imajo 120 KS. Njihova hitrost je 100 kilometrov na uro.

Centralo za metan so zgradili v bližini železniške postaje v Rovigu in lahko da vsak dan 10 tisoč kub. metrov tega plina. Metan so napeljali v centralo po posebnem plinskem vodovodu od kraja, kjer ga črpajo. Te črpalke niso daleč od centrale. V centrali plin stiskajo in ga potem lahko dobavljajo zelo hitro, v nekaj minutah lokomotivam dosedanjih električnih vlakov.

Očividno gre — pravi poročilo iz Rima — za prvi pomemben poskus, ki bo v najbližji bodočnosti rodil popoln uspeh.

Poročne prstane nosijo samo en dan

Vsak kraj ima svoje običaje. Tako na primer v Indiji nosijo novoporočenci poročne prstane samo en dan in sicer samo na dan poroke. Naslednji dan poročne prstane že prelope in naredijo iz njih druge okraske, ki jih potem poročenci nosijo vse svoje življenje.

Ivan Zorič:

711 km

Zapisi in vtisi s študentske poti

Pozno je že. Neko dekle poje v mikrofon in njen polni glas se širi po dvorani in se izgublja v stranskih sobah in igralnicah ... »Pazite me opozori Milan na prišleca.

»Poznaš?«

»Ne! Nekoliko! Zdi se mi, da sem ga neke videl na sliki ... najbrž filmski igralec ...

»Hm! Ne verjamem ... Toda zazdi se mi le, da ga ljudje opazujejo in nekaj šepetajo.

»Kako to, da si prišel na misel, da je filmski igralec?«

»Sam ne vem. Toda ne motim se. Poglej hojo, kretanje, mimiko!«

»Res me zanima. Ljudje prehito sodimo in preveč poslušamo. Ljudi sodimo zaradi stvari, ki se od daleč niso bistvene zanj. V življenju večkrat naletiš na knjige, ljudi, ki ti neko stvar tolikokrat in toliko časa poudarjajo, tako da smo prepričani, da je tista stvar bistvena za neko osebo, dobo ali kar že hočeš. Sicer pa! Več ko človek bere in posluša, se uči — manj ve. Letos sem komaj uvidel, kako malo prav za prav vem. Nič ne vem!«

»Na boljsem si kakor oni, ki si domišlja, da nekaj ve!«

»Teorija! Praktično pa sta oba na istem!«

»Morda ...«

»Čovek bi moral vsaj v eni stvari biti doma. Tako pa je vse znanje le splošno, tudi na življenje gledamo le na splošno in tudi sodimo tako. Če slišiš besedo starec, prav nič ne pomisliš, ampak se spomniš recimo na revmatizem. Vse tašče so si v igrah enake. Ali ni čudno, da si kapitalista skoraj ne moreš drugače predstavljati kakor s trebuškom, cigaro v ustih in s cilindrom na glavi. Kakor da je to njegovo bistvo ... te pritlikline ... Ali pa slišiš be-

sedo ženska, pa se spomniš na posebljeno radovednost. Čeprav smo v resnici moški bolj radovedni ...

»Eee ...«

»Res! Moški ravno toliko izprašujemo kakor ženske in poleg tega imamo še eno vprašanje: Zakaj so ženske tako radovedne? torej smo mi bolj radovedni ...«

Kmalu sva stopila iz kavarne v temo. Nekaj časa se nisva mogla odločiti, v katero smer bi jo mahnila.

»Kako je zdaj neki v Ljubljani?«

Prvič sva se spomnila njanjo.

Molk. Potem pa sva se zasmejala in krepko prijela za roke. Sam ne vem čemu?!

Milano.

Ze včeraj zvečer sva se zmenila za danes. Dopoldne bo šel Milan še enkrat pred stolnico. Nekaj si mora še ogledati. Jaz bom pa šel po znamke. Dobiva se ... Kje? Res ni vprašanje! Kar je v Ljubljani pošta, to je v Milanu Galerija »Treppunkte« ali kakor tu pravijo »il luogo di ritrovo«. Z Milanom se nisva mogla zediniti, kako bi to prevedla v slovenščino. Shajališče premalo pove, drugače pa je z eno besedo težko povedati.

In slučajno sva se tudi res dobila, kar se sicer v življenju le redko zgodi. Mimo Scale sva zavila k muzeju Poldi Pezzoli in ga k sreči našla zaprtega. Na mojo srečo namreč. Milan bi sicer ves dan hodil okrog orožja, ki mene sploh ne zanima in tako jaz danes sploh ne bi prišel na račun. Ko je neki gospod videl, da zaman skušava najti kak vhod, naju je peljal do Manzonijske hiše, kjer je pisatelj baje pisal svoja »Zaročena« in ki je zdaj preurejena v Manzonijski muzej.

Dopoldne se je vreme popravilo in mesto je še bolj oživel. S fotoaparatom sva šla na sprehod, da narediva nekaj posnetkov za spomin. Najprej sva se slikala pred Castel Sforzescom. (Nekaj dni pozneje sva v Genovi gledala film »Marco Visconti«, katerega dejanje poteka v tem zgodovinskem gradu.)

Zvečer sva bila z nekim študentom. Seznanila sva se z njim, ko sva se slikala pred Arco della pace. Ne more se načuditi, da nama ni na poti dolglas, sicer je pa sila zabaven. Igra saksofon, sploh je navdušen za glasbo. Tudi prepoval je že precej. Pristen italijanski študent. Ves večer nama je ponujal svoj gramofon na pot. Kar za vedno in zastoj. V Genovi da je strašen dolgočas. On hodi s sestro vsake poštice za mesec dni tja k sorodnikom na oddih. Komaj sva ga pregovorila, da »muzike v konzervah«, kakor neke imenuje Papini gramofon, ne moreva vzeti s seboj. Kar bi ga pa dala? Pa vsaj plošče, je dejal ...

Jutri si še kupim note. Kako je prav za prav čudno. Maše črno pike, ki prav isto poje tam kje daleč na vzhodu ali pa tu ...

»O Milano ...!«

Kolodvor.

Niš tistega sajastega ozračja, ki ga je človek navajen. Ljudje se privajajo sem in tja. Vsakomur se mudi, strašno mudi ...

Tam na klopi ob zidu sedita dva človeka. Najbrž čakata na odhod vlaka. Ta, ki je večji, bere časopis, oni drugi pa se kar vidno dolgočasi. Hipoma vstane in se nekam odpravlja. Pravi, da bi si rad še enkrat ogledal tista bronasta vrata stolnice. Zdal se ni: aj prepripta, češ zakaj nista bolj natančno pogledala na vojni red, ne pa, da je zdaj treba poldrugo uro čakati na odhod. Več, nekaj pregovarja manjšega, toda zdi se, da zaman.

»Škoda časa!« pravi manjši. »Bog ve, kdaj si jih bom mogel spet ogledati.«

»Ne vem, kaj je na tistih vratih tako zanimivega?«

»Grem. Vnem se točno, saj me vendar poznaš, čet' ure pred odhodom vlaka. Točno ob pol desetih bom stal spet tu.« Potem še nekaj brblja o kraljevski čednosti ...

Nekaj časa se pogovarjata. No! Zdi se, da se je tudi prvi odločil, da stopi še malo po mestu.

»Na vsak način se dobiva pri tej klopi. Pol ure pred odhodom. Pol ure, razumeš? Drži?!«